

# INFORMÁCIÓ-ELŐÁLLÍTÁS, MEGJELENÍTÉS ÉS TERJESZTÉS

---

**Audiovizuális, elektronikus, optikai információhordozók**

---

92/099

ANNICHIARICO, Mark: Spoken word audio: the fastest-growing library collection = Libr.J. 116.vol. 1991. 9.no. 36-39.p.

**Irodalmi művek hangkazettán: a könyvtárak leggyorsabban növekvő állománya**

*Hangos könyv*

A *Library Journal* 1990 januárjában felmérést végzett az audio-piac tanulmányozása céljából. A résztvevő 372 könyvtár közül 277 arra a kérdésre, hogy a következő pénzügyi évben meg kívánják-e emelni az audio-dokumentumokra fordítandó keretet, igennel válaszolt. Ez azért meglepő, mert tudvalévő, hogy a könyvtárak mostanában komoly pénzügyi nehézségekkel küzdenek, és az alapvető szolgáltatások kivételével egyre inkább korlátozzák a beszerzendő dokumentumok körét, ill. mennyiségét. Az audio-dokumentumok, vagyis az irodalmi művek kazettán hallgatható változatainak szolgáltatását tehát 1990-ben alapszolgáltatásnak tekintették az Egyesült Államok legtöbb könyvtárában.

Ezen szolgáltatás fellendülése egyetlen, virágzó piacnak köszönhető: a napjainkra már 60 millióra növekedett autós „ingázók” piacának. Minél többet kell az embereknek a volán mögött, a forgalomban tölteni, annál nagyobb az igény a hallgatható dokumentumokra. Mindezt szemléletesen igazolják a számadatok: amíg a Bowker 1986-os katalógusa csak 11,500 kazetta-programot sorolt fel 200 gyártótól, addig az 1991-es katalógus már 42 ezer dokumentumot és 1000 előállítót tartalmaz. A kiadók kellőképpen felkészültek arra, hogy új kiadványaikról hírt adjanak, példaként az *Audio Advance* (Ingram Book Co.) és a *Sound Buys* (Baker & Taylor) nevű útmutatók említhetők.

A kérdés nem is a kiadás szükségessége, hanem az, hogy a műveket teljes terjedelmükben, vagy pedig rövidített változatban adják-e ki a kiadók, ill. szerezzék-e be a könyvtárak. A kiadók általában a rövidített változatok mellett szállnak síkra, hangoztatva, hogy céljuk nem a művek megcsonkítása, hanem az, hogy az árakat – a kevesebb kazettaszükséglet miatt – elfogadható szinten tudják tartani. A rövidített programok már sokszor 20 dollár alatt is megvásárolhatók a könyvesboltokban, a teljes változatok egyetlen piacát pedig a könyvtárak jelentik (ami nem jelenti azt, hogy ők ne szereznék be rövidített programokat is). A teljes művek beszerzésével a könyvtárak nemcsak hogy elkerülik a versenyt a kereskedelmi üzlethálózatokkal, hanem a jómódú olvasók audio-beszerzésre fordítandó adományaira is számíthatnak.

Maguk a használók eléggé megosztottak a kétféle változatot illetően. Az említett felmérés során 314 könyvtár válaszaiból az derült ki, hogy a használók 37,6%-a a teljes változatot, 32,2% pedig a rövidített változatot kedveli jobban.

A kiadókban felmerült a kazetta-formátum megváltoztatásának a kérdése is, korszerűbb, CD-formátumra. A legtöbben azonban ezt az állást egyelőre, elsősorban a CD-törzslemez előállításának magas költségei, a CD-lejátszók szűk körű elterjedtsége és a szabványos, kvadrafon felvétel mellett mindössze 72 percnyi műsor lehetőségé miatt nem tartják praktikus megoldásnak. (Novák István)

92/100

BEHRENDT, Brigitte: Bücher mit Disketten: Erfahrungen in der Stadtbibliothek Paderborn = BA. 1991. 7.no.

**Könyvek diszketten: a Stadtbibliothek Paderborn tapasztalatai**

*Mágneslemez; Munkafolyamat; Szakirodalom-számítástechnikai; Városi könyvtár*

Szakmai körökben a diszkett-mellékletet tartalmazó kiadványokat mint könyvtári dokumentumokat mindeddig figyelmen kívül hagyták. A német könyvtárellátó (Einkaufszentrale für Öffentliche Bibliotheken, ekz) nemrégiben foglalkozni kezdett a témával, és a könyvtárosok egyesületé-

vel (Verein der Bibliothekare, VBB), valamint a könyvtárak szövetségével (Deutscher Bibliotheksverband, DBV) együtt megvitatta azt. Ennek eredményeképpen a jövőben az ekz ismertetni fogja az új könyvek között ezeket a dokumentumokat is.

A fenti intézmények közös hírlevelében közreadott cikk a padernborni városi könyvtár tapasztalatai alapján foglalkozik a diszkett-mellékletet tartalmazó kiadványokkal mind könyvtártechnikai, mind pedig jogi szempontból. Nem kívánják tapasztalataikat módszertani tanácsként elfogadtatni, annál inkább sem, mert néhány nyitott kérdés maradt, amelyekre a náluk folyó projektől remélik majd a választ.

A számítógépet használók tábora Németországban folyamatosan nő, 1986-ban az emberek 30%-a, 1989-ben 43%-a használt gépet munkahelyén vagy otthon, mindemellett jelentős azoknak a száma is, akik idegenkednek a géphasználattól. Megoldatlan az aktív használók ezirányú tájékoztatása, akárcsak a nem használók ellenérzéseinek eloszlátása a szakirodalom segítségével. A közművelődési könyvtár az a hely, amely ezekben a kérdésekben segítségre lehet.

Mint ahogyan annak idején a videoanyagok és a CD lemezek könyvtári gyűjtése is heves szakmai vitákat váltott ki, a számítógépes információhordozóktól is elzárkózik jónéhány könyvtár, bár nem tehetné, ha használóit meg kívánja őrizni. Németországban már Padernbornon kívül is egy sor könyvtárban kínálnak diszkettet kölcsönzésre, vagy teszik lehetővé számítógépek helyben használatát (pl. Böblingen, Düsseldorf, Friedrichshafen, Gütersloh, Heidelberg, Köln, Spandau).

A padernborni városi könyvtár több éve kínál informatikai- és kibernetikai különgyűjteményéből lemez-mellékletet tartalmazó könyveket és a számítástechnikai könyvtár (Computerbibliothek, ComBi) múlt évi megnyitása óta szoftvereket is.

A cikk részletesen tárgyalja a fenti kérdést a könyvtári beszerzéstől (tájékozódás a piacon, választási szempontok, diszkett-formátumok) az állománybavételen (biztonsági másolat készítésének szükségessége), a feltáráson (tárgyi és formai feltárás) át a használatba bocsátásig, kitérve annak jogi szempontjaira és a technikai megoldásokra (helyben használat, kölcsönzés, másolás).

(Kovács Lászlóné)

92/101

BUNGE, Charles A.: CD-ROM stress = Libr.J. 116.vol. 1991. 7.no. 63-64.p.

### CD-ROM stressz a könyvtárakban

*CD-ROM; Munkapszichológia; Referenz*

A népszerű sajtó által sugallt képpel ellentétben a könyvtári munka nem kevés stresszel jár. Egy nyolcszáz főre kiterjedő interjú-sorozat is azt bizonyította, hogy a stressz minden könyvtári részlegben tapasztalható, a katalogizálástól a referenzig, minden szinten. A referenzpultnál a stressz okai többek között a nehéz olvasók, a nagy munkamegterhelés és a bizonytalanság. Az elmúlt egynéhány évben mindezekon felül – meglepő módon – egy új „gonosz” is megjelent: a CD-ROM.

Ha nem megyünk a dolgok mélyére, azt gondolhatjuk, hogy a CD-ROM csak hozzájárul a referenz könyvtárosok sikerélményeihez: a gyors és rugalmas információkeresés lehetővé teszi, hogy a használók olyan adatokhoz jussanak, amelyeket nyomtatott forrásokból csak nehezen vagy egyáltalán nem találnának meg. Az online kereséssel ellentétben a kiadások is előre láthatók, hiszen a költségek függetlenek a keresések számától. Hogyan jön ide a stressz?

A felmérésekből az derül ki, hogy a referenz könyvtárosok már az 1980-as évek közepén is túlterheltségről panaszkodtak. E problémát súlyosbította elsősorban a CD-ROM. A CD-ROM munkahelyek állandóan foglaltak, s általában olyanok használják őket, akiknek segítségre van szükségük. Annak elmagyarázása, hogy hogyan kell belépni a megfelelő adatbázisba, kiválasztani a keresőkifejezéseket, használni a logikai operátorokat, jóval több időbe kerül, mint a nyomtatott források bemutatása. S miközben a könyvtárosok azzal foglalkoznak, hogy egy ún. barátságos információkereső eszköz használatában segítsenek, a referenzpultnál növekszik a sor.

A másik stresszforrás a könyvtárosok „nem referenz” kötelezettségeiből származik, ami elveszi az időt az érdemi munkától. A 80-as évek közepén ilyenek voltak a másológépek karbantartása, a statisztikák készítése. A CD-ROM megjelenésével ezekhez csatlakozott a begyűrdött papírok kiszabadítása, annak kiderítése, hogy a mikroszámítógép miért nem működik, a CD-le-

mezek körözése. A könyvtárosok technikusokká válnak: 1991-ben a fő referenz-eszköznek a meghajlított gémkapocs ígérkezik, amellyel meg kell piszkálni a tintasugaras CD-ROM nyomtatók bedugult festékezőit.

Mindezekhez jön még a használók magatartása és viselkedése, ami már 1987-ben fő stresszforrás volt. A referenz könyvtárosok a CD-ROM használókat különlegesen türelmetlennek és követelőzőnek találják. „Ha a CD-ROM-mal könnyen megkapom a témámhoz szükséges hivatkozásokat vagy szövegeket, akkor kell, különben felejtjük el...” – hangzik a tipikus nyilatkozat, ami nem csoda, hogy némi idegességet vált ki a könyvtárosok körében.

Ami a megoldást illeti, a szerző abból indul ki, hogy a stresszt nem az eszközök vagy egyének tartalmazzák, hanem az a mi reagálásunk produktuma ezekre. A könyvtárosoknak tehát igen alaposan meg kell ismerniük a CD-ROM-ot, uralniuk kell a helyzetet, s jobban bele kell magukat élni a használók helyzetébe, akik nyilvánvalóan nem rosszabbak, mint a hagyományos eszközök használói, gondoljunk csak arra, hogy egy nyomtatott forrásnál mikor várták el tőlük a „Hogyan használjuk” fejezet elolvasását, mielőtt segítséget kérhettek? Magyarul: a referenz személyzet hozzáállásán kellene változtatni, s akkor a CD-ROM nemcsak hasznos, hanem a könyvtárosnak is sikert és megelégedést nyújtó eszközzé válhatna.

(Novák István)

92/102

TENOPIR, Carol: CD-ROM goes consumer = Libr.J. 116.vol. 1991. 10.no. 109-110.p.

## A CD-ROM az egyéni fogyasztókat is meghódítja

### CD-ROM; Társadalmi követelmények

A CD-ROM adatbázisok a könyvtárakban kétségtelenül sikereseknek bizonyultak. A kiadók, a szoftver- és hardver-fejlesztők most újabb piacok után kutatva igyekeznek ezen információhordozó képességeit továbbfejleszteni, jövőjét kialakítani. Céljuk az, hogy a piaci igényeknek megfelelő multimédia (szöveget, hangot és képet kombináló) termékeket állítsanak elő, amelyek minél ol-

csóbb és minél könnyebben kezelhető hardverrel használhatók.

A vállalatok, az oktatásügy és a könyvtárak már többé-kevésbé kialakult piaca mellett az előállítók újabban az otthoni fogyasztókat is szeretnék meghódítani. Elképzeléseik szerint ők e technológiát elsősorban szórakozásra, de oktatási és tájékoztatási célokra is használhatnák. A legnagyobb ellenfelek e téren: a televízió, a rádió, a kábel-tv, a video, a könyvek stb. azzal az előnnyel rendelkeznek, hogy vagy ingyenesek vagy olcsók, s már igen sok családban rendelkezésre állnak.

A különféle vállalatok különféle stratégiákkal álltak elő az otthoni fogyasztók elérésére. A Philips, a Sony, a Commodore mint a szórakoztató elektronikai ipar képviselői a CD-ROM-ot a televízióhoz csatlakoztathatóan, míg a számítógépgyártók természetesen PC-hez kapcsolhatóan igyekeztek kifejleszteni. Az előbbiek nagyobb sikerre számíthatnak, mert amíg az Egyesült Államok otthonaiban 150 millió színes tv van, addig a mikroszámítógépek száma csak 25 millió, s ezek nagyobb része is inkább intézményekben, mint az otthonokban található.

Akárcsak a VHS és a BETA típusú videokazeták esetében, az interaktív televízióhoz kifejlesztett CD-ROM termékeknel is kétféle, egymással nem kompatibilis technológia fejlődött ki: a Commodore CDTV (Commodore's Dynamic Total Vision) és a Philips CD-I (Compact Disc-Interactive) nevű rendszerei. Mindkettő lejátszóit, amelyeken a CD-ROM-on kívül az audio CD-k is lejátszhatók, a képmagnóhoz hasonlóan a tv-hez lehet kapcsolni. Áruk 1000 dollár alatt van, infravörös távirányítóval működtethetők, a billentyűzet és a funkció-lehetőségek a program részeként, a képernyőn jelennek meg.

Ami a piacon már rendelkezésre álló termékeket illeti, jelenleg mindkét rendszerfejlesztő kb. 50-100 címet forgalmaz. Az egyes címek ára 20 és 100 dollár között mozog; a játékok a legolcsóbbak, a referenz jellegű termékek pedig a legdrágábbak. A kínálat közül érdemes kiemelni az óvodások-kisiskolások számára a Szézámm utca és Richard Scarry könyvek figuráinak főszerplésével készített programokat, amelyekben a gyerekek maguk vezethetik a cselekmény fonalát, maguk színezhetik ki a figurákat, játszhatnak le zenerészleteket stb., tehát aktívan részt vesznek a játékban. A felnőttek igen kedvelik a golfot és a baseball-t szimuláló játékokat és a különféle

„hogyan csinál” programokat. Sikeres CD-ROM adatbázisok multimédia lehetőségekkel való kibővítése is terjedőben van, így pl. a Grolier Electronic Encyclopedia vagy a Guinness CDTV Disc of Records, amelyeknél már nem a szöveg, hanem a képek és a párbeszédű üzemmódú használat jelenti a vonzerőt.

A CD-ROM piac a könyvtári sikerek ellenére is még kicsinek mondható: alig akad olyan termék, amely 1000-nél nagyobb példányszámban kelt volna el. Ha a kiadóknak sikerül meghódítaniuk az otthoni fogyasztókat és verseny alakul ki, ez a könyvtárak számára is előnyös lesz, hiszen a verseny mindig kikényszeríti az árak leszállítását.

(Novák István)

92/103

ROBERTS, Stephen: Towards a pocket library = Audiov.Libr. 17.vol. 1991. 2.no. 95-104.p.

### Az elektronikus „zsebkönyvtár” felé

*Dokumentum -gépi információhordozón; Hiperszöveg; Jövő könyvtára; Optikai lemez*

A nemzeti intézményekben tárolt információkhoz való nyilvános hozzáférés lehetősége egyre fontosabbá válik. Korlátozott anyagi lehetőségeik miatt a múzeumok és levéltárak kénytelenek a számítógépes információs rendszerekhez fordulni, hogy szolgáltatásaikat a helyhiány, ill. egyéb korlátozó tényezők miatt nem bemutatható dokumentumokra is ki tudják terjeszteni. Ha egy ilyen információs rendszer elkészült, ezt más intézmények is reprodukálhatják, s így „falak nélküli múzeumok” hozhatók létre.

Az információs rendszerek által használt egyik korszerű adat-infrastruktúra az ún. multimédia, amelynek fő jellemzője az, hogy többtípusú információt (szöveg, kép, hang) nyújt egyetlen csatorna útján. A „multimédia” szakkifejezést gyakran a „hiperszöveg” és a „hipermédia” szinonimájaként is használják, mert ezekre is áll, hogy a rájuk jellemző nem-lineráris, asszociatív rendszerű információkeresés során többféle „média” működtethető. Mivel e rendszerek szoftvere egy önálló programozásra szolgáló keret, amelyen belül a használó maga hozhatja létre a szükségleteinek megfelelő kapcsolatokat

(authoring software), számtalan alkalmazási lehetőség kínálkozik.

A multimédia rendszerek alapvető információhordozója a kompakt optikai lemez. A szerző részletesen ismerteti a kompakt lemezen történő információátvitel jellemzőit, amiből kiderül, hogy a legnagyobb gondot nem a szövegek vagy a hang, hanem a képek, különösen a mozgóképek tárolása és reprodukciója jelenti. Amíg ugyanis egy teletext-képernyőnyi szöveg 1000 bájtól (1 K) „kihozható”, addig egy jóminőségű, a fényképet megközelítő kép 500 ezer bájtot igényel. Ezen kívül a CD-k adatátviteli sebessége is lassú: egy mozgó videó egyetlen képének behozatala három másodpercet venne igénybe, szemben azzal, hogy egy elfogadható mozgófilm másodpercenként 30 képet sugároz. Mégis, három vállalatnak sikerült ezt a problémát is megoldania. A megoldás lényege az a felismerés, hogy az egymást követő képek között valójában kevés a változás, tehát csak a különbséget kell tárolni. Ahhoz, hogy az említett 30 kép/sec adatátviteli sebességet el lehessen érni, minden képet 5 K-ra kell „összenyomni”, vagyis 100-szoros kompresszió szükséges. E herculesi feladatra speciális algoritmusokat írtak, amelyek elemzik az egyes képek információtartalmát, és csak azt a minimális adatmennyiséget tárolják, ami egy elfogadható képhez szükséges. Ezen az elven négyféle, CD-re épülő video-formátumot fejlesztettek ki, ezek a CD-I (Compact Disc-Interactive), a DVI (Digital Video Interactive), a CDTV (Commodore's Dynamic Total Vision) és a CD-ROM XA (CD-ROM eXpanded Architecture). A cikk ismerteti ezek jellemzőit, és egy táblázatban össze is hasonlítja őket.

(Novák István)

Lásd még 49, 54, 69, 81

---

## Kommunikációs technikák

---

92/104

CLAUSEN, Helge: Electronic mail as a tool for the information professional = EI.Libr. 9.vol. 1991. 2.no. 73-83.p. Bibliogr.

### Elektronikus posta a könyvtári-tájékoztatási munkában

Az elektronikus posta mint személyek közötti, elektronikus kommunikáció, a számítógépes közvetítéssel létrejövő kommunikáció (CMC = computer-mediated-communication) egyik fontos csoportja. 1988-ban az elektronikus posta piaci forgalma 600 millió USD volt, az előrejelzés évi 34,6%-os növekedéssel számol. A magán és a nyilvános, az országos és a nemzetközi elektronikus postai rendszerek száma egyre nő. Néhány név a sok közül: Euromail, ComNet, EDIC-mail, Telecom Gold, JANET, EARN, BITNET, GeoNet. Megfigyelhető a rendszerek egymás közötti együttműködése is, amelynek egyik feltétele az elektronikus posta használatára vonatkozó szabványok és előírások kidolgozása.

A szöveges kommunikáció nagy hátránya, hogy kiiktatja a nem-verbális viselkedés szerepét (hangszínnel, mosollyal, szemmel létrehozott kapcsolat). Ezt azonban ellensúlyozza az a tény, hogy a CMC-ben a különböző társadalmi állású, presztízsű emberek egyenlőbb eséllyel vesznek részt, mint a személyes kommunikációban.

A nagy könyvtári és dokumentációs rendszerek egyre nagyobb mértékben használják az elektronikus postát dokumentumrendeléshez és könyvtárközi kölcsönzéshez. A British Library Document Supply Centre (BLDSC) ún. ART (Automated Request Transmission) szolgáltatása már az összes beérkezett kérés 40%-a. Néhány országban, pl. Kanadában a könyvtárközi kölcsönzés valamint a másolatrendelés az elektronikus postán és a teletexen alapszik. Az elektronikus postának a könyvtárközi kölcsönzésben való felhasználására jellemző, hogy míg 1982/83-ban az elektronikus posta és a telex aránya 5,6% ill. 56% volt, addig 1986/87-re az arány 61,1%-ra, ill. 2%-ra módosult.

A hálózatosítás az információtudomány egyik központi elve. Bár a kommunikáción alapszik, amennyiben a partnerek eszmét cserélnek, kérdéseket tesznek fel, mégis túlmegegy rajta, mivel biztosítja bizonyos erőforrások közös használatát. Az integrált online/elektronikus postai rendszer egyik példája a dániai Danish Science Park Network. Jelenleg négy tagja van, célja a hozzá fordulóknak információs problémáinak megoldása. Ez az együttműködés bizonyos tekintetben olyan, mint egy folyamatos számítógépes konfe-

rencia: a téma az információs probléma, a résztvevők pedig az egyes rendszerek alkalmazottjai.

Az információs szakemberek számára létrehozott átfogó, elektronikus postán alapuló rendszerek közül az első az ALANET, az amerikai könyvtáros egyesület hálózata volt, amely 1984-ben indult. Ennek nyomán jött létre a LA-net 1988-ban, a brit Library Association hálózata. Többek között könyvtárközi kölcsönzésre, dokumentumrendelésre, valamint tájékoztatási kérdések megválaszolására használható. Az ILANET Ausztrália elektronikus postai rendszere. A három nagy rendszer már aláírt egy megegyezést, hogy bizonyos tevékenységekben együtt fognak működni. A kisebb rendszerek közül megemlíthetjük a dán DIANE ONLINE-t, amely PC alapú és jelenleg 200 használója van. Az ilyen szerényebb rendszereknek nagy előnye, hogy olcsóbban és rugalmasabban működtethetők, mint a nagyok.

A 80-as évek óta az a tendencia figyelhető meg, hogy dokumentumközpontú rendszerek helyett inkább emberközpontú rendszerek kezdenek kifejlődni.

Az információs szakemberek előtt álló nagy kihívás a teljesen integrált, személyes kommunikációs eszköz megteremtése. Mert hiszen ha az információs szakemberek nem lesznek képesek korszerűen és hatékonyan kommunikálni, akkor ki lesz erre képes?

(Kürti Lászlóné)

## **92/105**

SMITH, Eldred: Resolving the acquisitions dilemma: into the electronic information environment = Coll.Res.Lib. 52.vol. 1991. 3.no. 231-240.p. Bibliogr.

## **Kiút a folyóiratbeszerzési válságból – az elektronikus információterjesztés világába**

*Elektronikus publikáció; Folyóiratárak; Folyóiratkiadás; Publikáció -tudományos kiadványoké*

A tudományos kutatók szakfolyóirat-ellátása szinte évszázadok óta visszatérően megoldatlan kérdés. A hivatásos kiadók, a tudományos könyvtárak és a kutatók egymást okolják a tudományos élet nem megfelelő információellátásáért. A könyvtárosok sérelmezik a folyton növekvő

folyóiratárakat és a folyóiratféleségek számának szüntelen emelkedését. Szerintük a kutatók túl sokat publikálnak, s nem lenne fontos, hogy mindent a drága, kereskedelmi kiadóknál jelentessenek meg, a nem profitorientált kiadóknál történő kiadás sokat segíthetne. A kereskedelmi kiadók viszont szorult anyagi helyzetbe kerülnek, ha a könyvtárak nem képesek a gazdasági recessziók idején megvásárolni a folyóiratokat, ez újabb ár-emelésre kényszeríti őket. Ami a kutatókat illeti, ők a könyvtárakon kérik számon a szakirodalmi ellátottság elégtelenségeit, szeretnének minden új folyóirathoz is maradéktalanul hozzáférni, szerintük a könyvtárosok feladata, hogy a beszerzéshez szükséges pénzt megszerezzék. Többször születtek már különféle koncepciók a fenti ellentmondások feloldására, de eddig nem sikerült az igazi orvosságot megtalálni. A dilemma feloldását a tudományos könyvtárak elektronikus információs környezete jelentheti.

Az elektronikus kommunikációs lehetőség a könyvtárak számára nemcsak a tudományos publikációkhoz való azonnali hozzáférést képes biztosítani, hanem a kutató és a könyvtár közötti kapcsolattartás kiváló eszköze is. Minden eddigi módszernél gyorsabb, és világméretű, a földrajzi távolságoktól független információközvetítést tesz lehetővé. Interaktív, azaz segítségével azonnali válaszadásra is lehetőség van, így pl. szövegek javított formában való visszaküldésére, stb.

A tudományos könyvtárak szempontjából elsősorban azt szükséges kihangsúlyozni, hogy egy tudományos mű egyetlen elektronikus példánya egyenértékű lehet a könyvtári gyűjtemények tömegeiben több példányban meglévő művel, ha annak biztosított azonnali hozzáférhetősége. Ez az a képesség, amellyel az állománygyarapítás fent említett problémái megoldhatóak. Ahelyett, hogy tudományos könyvtárak sokaságának kellene beszerezni, gyűjteménnyé szervezni és feltárni tudományos publikációk tömegeit, elég egyetlen elektronikus gyűjteményt létrehozni, amelyhez az egész tudományos világ közvetlenül hozzáférhet. A szakkönyvtárosok, akik eddigi tudásukat és energiájukat gyűjtemények felállítására és feltárására fordították, az információ közvetítőivé válhatnak majd. A kutatóknak azt az előnyt jelenthetné a publikációk teljes körének hozzáférhetősége mellett, hogy saját műveiket is elhelyezhetnék azonnal és minden korlátozás nélkül. Nem kellene szerkesztősége-

ben várakoznia a kéziratoknak a megjelentetés reményében.

A fenti elképzelés technikai megoldásának lehetősége megvan. Mind tökéletesebb módszereket találnak ki az adatvédelemre, és csökkennek az adatátvitel és a berendezések költségei. Mindazonáltal vannak még tisztázandó problémák, például az új formátum elfogadása a használók részéről, a kiadók új szerepe, szerzői jogi kérdések, az elektronikus publikálás szabványosítása – ezeket a cikk részletesen tárgyalja. Bár legyőzhetetlen akadályok nincsenek, bizonyára beletelik még egy időbe, mire kiépülnek ilyen hálózatok. A szakkönyvtárosok jelentős szerepet vállalhatnak már addig is a szervezésben, a kiadóknál elektronikus formában amúgyis meglévő kiadványoknak a begyűjtésében és közvetítésében. Ehhez tanácsos minél előbb, lehetőleg azonnal hozzálátni.

(Kovács Lászlóné)

Lásd még 85

## KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

---

### Könyvtárgépesítés általában

---

Lásd 8, 12, 16, 19

---

### Könyvtárépítés, berendezés

---

Lásd 45

---

### Számítógépes könyvtári rendszerek

---

92/106

BLUNDEN-ELLIS, John: A UK market survey of library automation vendors (January 1989 – Ja-